

Становище

от доц. Емил Бачийски

за дисертационен труд на тема

**БЪЛГАРСКА СКУЛПТУРА ОТ СТОМАНА
ЗА ПУБЛИЧНИ ПРОСТРАНСТВА**

от Михаела Каменова

за присъждане на образователна и научна степен Доктор

по научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства“

Научен ръководител: проф. Богомил Николов

След завършване на средното си образование в НУИИ „Илия Петров“ през 2008 г., Михаела Каменова се дипломира с ОКС „бакалавър“ през 2012, а през 2014 защитава и магистърска степен в катедра Метал към Факултета за приложни изкуства в НХА. През 2016 година е приета за докторант в редовна форма на обучение, отново в катедра Метал. В този период – и по време на академичното си образование, и по време на научноизследователската работа, Михаела Каменова реализира няколко самостоятелни и съвместни изложби, осъществява учебни и творчески резиденции в Полша, Франция и Китай, участва в множество национални и международни изложби, симпозиуми и форуми за изкуство, а списъкът със спечелените от нея награди е впечатляващ.

Едно от основните изразни средства в нейното творчество е специфичната работа с материал като стоманата. От всички метали, тази сплав има най-широкото разпространение в бита и промишлеността, в строителството и архитектурата, в приложните и декоративни изкуства, от десетилетия е и масово употребявана за изпълнение на авторски идеи в областта на кавалетната и монументалната скулптура. Развитието на технологиите и инструментите за обработка на стомана, ниската себестойност на суровина и консумативи, различните форми под които се предлага, съчетано с възможностите които притежава за изграждане на уникални конструктивни и пространствени решения я превръщат в незаменим материал при създаване на триизмерни

художествени произведения. Необходимостта от анализ на тези процеси в световен план, както и отражението им в българското изкуство, все по-често срещаните творби от стомана в изложбени зали и в екстериорна среда, нарастващият брой на утвърдени и млади автори, работещи в това пластично направление, придават на това научно изследване особено актуален характер. Може да се говори и за оригиналност на темата, защото в нашето изкуствознание до този момент няма цялостно проучване по избрания проблем.

Разглежданият дисертационен труд е представен в две части – текстова и приложение с авторски снимков материал, оформен в отделно книжно тяло и разкриващ днешното състояние на анализирания произведения. Много от илюстрациите са предоставени от самите автори и ни запознават с техни творби, реализирани извън пределите на страната. Някои от фотосите регистрират вече несъществуващи – откраднати или разрушени метални скулптури, споменът за които скоро можеше да изчезне и съвременното им събиране и архивиране от Каменова е ценен принос. Текстовата част съдържа 232 страници, структурирани в увод, съставено от 4 глави изложение, заключение и библиография. Към дисертацията е представен автореферат, който напълно отразява конструкцията на изследването и постигнатите в него резултати.

Трудът започва с увод, който изяснява предмета, целите и методологията на изследването, както и приетите хронологически граници за анализ на разглежданото пластично направление, същността и тенденциите в неговите прояви, определящи и самата композиция на дисертацията.

В първа глава, чрез кратък преглед са представени основните видове сплави на желязото, традиционните способи за художествената му обработка през различните епохи и промените, настъпили в тази област след индустриалната революция и навлизането на електрическите технологии в производството. Огразена е и концептуалната смяна, настъпила през 20-те години на XX век, когато от материал използван в архитектурата и приложните изкуства, стоманата се превръща в медия за реализация на освободени от всякаква функционалност артистични проекти. Засегнати са най-значимите

скулптори и произведения от световната сцена в жанра. Интересно е решението в бележки под линия към текста да бъдат представени с кратка биографична информация българските автори. В един момент обстоятелството описание натежава, но от друга страна този факт придава на труда енциклопедична стойност.

Във втора глава от труда са анализирани основните термини и понятия, течения и направления в световната и в българската скулптура от стомана. Изследван е процесът на преминаване на художествените търсения и резултати от изложбени към открити пространства, чрез нарастване на размери, мащаби и пропорции.

Проявленията на пластичния жанр, определени от политическите промени в страната през изминалото столетие, от социалната функция и предназначението, от мястото на създаване и ситуиране на творбата в публична среда са подробно проучени, описани и анализирани в трета и четвърта глава. Тук, в известна степен отсъства хронологичната последователност при представяне на образците, често един автор е разглеждан в различни части на труда, но акцентът в структурата на дисертацията е именно върху различните възможности и „адреси“ за реализация на скулптура от стомана.

Заключението на дисертацията синтезира отговорите на поставените задачи и оформянето на основните изводи и резултати, постигнати в изследването. Формулирани са и научните приноси.

Каменова е изпълнила всички задължения и дейности по обучението, положила е всички изпити, съобразно индивидуалния учебен план. Резултатите от изследването са подкрепени и от публикациите и участията ѝ в научни конференции по темата. Предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията и оценката ми за него е положителна.